

Marta Cuber

o prozie
Leo Lipskiego

Trofea wyobraźni

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2011

[...] książka Marty Cuber jest monografią pisarstwa Lipskiego, uwzględniającą całość jego prozatorskiej spuścizny, a nie czyniącą zeń jedynie autora *Piotrusia* i wspomnień tagowych. [...] zbadany dogłębnie przez Martę Cuber Leo Lipski okazuje się pisarzem z „najwyższej półki”, autorem, którego rola w literaturze polskiej została drastycznie niedoszacowana, a jego utwory, budzące często kontrowersje jako skatologiczne czy pornograficzne, zapełniają bardzo ważną lukę w naszym widzeniu świata i człowieka.

Prof. dr hab. Jerzy Jarzębski

Trofea wyobraźni
O prozie Leo Lipskiego

NR 2860

Marta Cuber

Trofea wyobraźni
O prozie Leo Lipskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Katowice 2011

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej
Marek Piechota

Recenzent
Jerzy Jarzębski

Spis treści

Zamiast wstępu: prezentacja łupów	7
<i>Rozdział I</i>	
Strefa ciągłości i zerwania. O językach romantyzmu i modernizmu w juveniliach	16
<i>Rozdział II</i>	
Sprawy splecione i zamienne. Ekspresjonizm, kubizm i surrealizm w przedwojennej prozie Lipskiego	37
<i>Rozdział III</i>	
„Coś” marzenia. <i>Niespokojni</i> jako przypadek literackiej koprofagii	52
<i>Rozdział IV</i>	
Szklana kula. Ruch i melodia w <i>Dniu i nocy</i>	120
<i>Rozdział V</i>	
Muchy. O <i>Waadi</i>	146
<i>Rozdział VI</i>	
Wesz. O <i>Powrocie</i>	156
<i>Rozdział VII</i>	
„Nic” rzeczywistości. <i>Piotruś</i> : literacki przypadek zaparcia	174
<i>Rozdział VIII</i>	
Holokaust i pogrzeb saren. O <i>Sarnim braciszku</i> i <i>Paryżu ze złota</i>	203

Rozdział IX

Świńskie powieści i zgniła literatura	212
Bibliografia	217
Indeks osobowy	231
Summary	241
Zusammenfassung	242

Zamiast wstępu: prezentacja łupów

Należy żałować, że dokonane przez Fernanda Pessoaę rozróżnienie rzeczy i marzenia nie doczekało się komentarza Leo Lipskiego. Mogłoby z niego wynikać, iż nawet najostrzejsze krawędzie rzeczywistości, które jawią się podmiotowi pod nieobecność fantazji jako coś niebywale bolesnego, są więcej warte niż łupy wyobraźni. „Jakkolwiek bym się w siebie nie zagłębiał, wszystkie przesieki mojego marzenia i tak wychodzą na polany lęku”¹. Pessoa, który w *Księdze niepokoju...* założył szkołę jednoczesnego zachwyty oraz dewaluacji rzeczywistości i marzenia, mógłby wiele wyjaśnić autorowi *Niespokojnych*. „Moje marzenia to głupie schronienie, głupie jak parasol przeciw piorunom”². Chociaż trudno dać temu wiarę, obaj pisarze rozpinali nad swoimi głowami nietrwałe marzenia w przekonaniu, iż są one niczym innym, jak maskami samej śmierci. W postępowaniu Pessoai dopatrywać się trzeba niestety tylko szczerych chęci wobec rzeczywistości, nad którymi górę wzięła tchórzliwa natura fikcji. Natomiast znana historia opóźniania publikacji *Księgi niepokoju...* i towarzyszące jej mnożenie nieautentycznych nazw twórcy wraz z nadawaniem im niemal autentycznych życiorysów, miały w sobie znacznie ważniejszy od reszty dekret autokreacji, czyniący prawdziwe przyczyny, stojące za

¹ F. PESSOA: *Księga niepokoju Bernarda Soaresa, pomocnika księgowego w Lizbonie*. Przeł. M. LIPSZYC. Warszawa 2007, s. 77.

² Tamże.

ociąganiem się autora, mniej istotnymi. Dzieło Lipskiego, do dziś podobne w znaczeniu do figury rozpadającej się księgi, którą rozpoznać da się także w tekstach Pessoa, z największym trudem poddające się porządkowaniu, dzieło, w którym wciąż czegoś brakuje, niechętnie wewnętrznej dyscyplinie i opierające się idei korpusu, podobnie jak *Księga niepokoju...* mogłoby być nazywane „książką niemożliwą”. A przecież literatura Lipskiego, o której pisano, że zmieściłaby się w jednym tomie, jest takim samym przypadkiem wielopiętrowej fikcji, jak *Księga niepokoju...* Pessoa.

W opowiadaniu *Arnold*, nieoddanym przez pisarza do druku, przedstawia się historię sparaliżowanego człowieka, niepotrafiącego nic poza czytaniem, który „już w młodości zdradzał skłonności do wymigiwania się od życia”³. W dodatku ów artysta cierpiał na „elephantiasis autokrytycyzmu”⁴, więc wszystko, co stworzył, od razu niszczył. Stał się w ten sposób Arnold odbiorcą doskonałym i czytelnikiem idealnym, „biernym i biedniutkim”⁵, któremu nie brakowało oczywiście zachwycającej wyobraźni i najbardziej absurdalnych pomysłów. Nie pozostawił po sobie jednak nic poza wspomnieniem, w którym bohater *Niespokojnych* Emil dostrzegł siebie, a my widzimy w nim Lipskiego. Fakt, iż *Arnold* należy do grupy krótkich wariantów prozatorskich, apokryficznych i wykluczonych z korpusu, czyni to opowiadanie intrygującym heteronimem pisarza, z którego mogłoby wynikać dramatyczne wyznanie: „[...] odczuwam moje życie tak, jakby mnie tłuczono”⁶, ale nie wynika, bo przecież udało się w nim Lipskiemu utworzyć osłonę z parasola ironii i marzenia. Przeświadczenie, że troska, którą otaczamy chorego, nie zawsze powinna chronić jego dzieło, towarzyszyć będzie wszystkim następnym rozważaniom. Atuty uwolnienia prozy Lipskiego od przesądu mogą być tylko mocniejsze niż wady takiego działa-

³ L. LIPSKI: *Paryż ze złota. Teksty rozproszone*. Wybór, oprac. i posłowie H. Gosk. Izabelin 2002, s. 67.

⁴ Tamże.

⁵ F. PESSOA: *Księga niepokoju...*, s. 77.

⁶ Tamże.

nia, powinny również przesunąć batalię o jakość jego literatury w obszar bardziej odpowiedni – samej literatury. A w tym konkretnym przypadku nawet dalej – ku wyobraźni.

Postępując się tym terminem, nie zachowuję ostrożności, z jaką do wyobraźni i jej krewnej – fantazji odnosiła się przez całe wieki Europa Zachodnia, przeciwstawiająca giętkości symbolu twardą i mocodawczą wiedzę⁷. Objasniając jej stanowisko, Gilbert Durand dokonał prawdziwie rewolucyjnego zestawienia racjonalistycznego Zachodu wraz z jego „obrazoburczymi” ambicjami z hierofanicznym Wschodem, przypominając, że nawet tacy „poeci wyobraźni”, jak Bachelard pozostawali ongiś nieczuli na jej piękno. Zerwanie z kartezjańskim, a wcześniej arystotelesowskim myśleniem o wyobraźni jako „pani błędów”⁸ i ponowne odkrycie wagi symbolu dokonało się, zdaniem Duranda, za sprawą psychoanalizy, która jednak odzyskując w spadku obrazy, ponownie je ograbiła, ograniczając to, co oznaczone, do indywidualnej biografii i przyczyn libidalnych⁹. Znaczeniowo szersze pojęcie wyobraźni, które nie musi wiązać się natychmiast z psychoanalizą – pod warunkiem, że zastąpi się je fantazją – jest niczym innym, jak pofreudowską spuścizną, wokół której powstały liczne interpretacje, dodatkowo obciążone zadaniem odróżnienia fantazji od marzenia sennego¹⁰. Freud widział w nich, podobnie jak w przejęzyczeniach, czynnościach pomyłkowych i symptomach, te same korzenie, nie wiążąc jednak fantazji i marzeń sennych ze sztuką. Odwrotnie postąpiła później

⁷ Por. G. DURAND: *Wyobrażenia symboliczna*. Przeł. C. ROWIŃSKI. Warszawa 1986. Wyjątkiem może być praca Jacoba Bronowskiego szukająca (m.in. w zdolnościach symbolizowania i oznaczania, wychodzących od zmysłu wzroku) wspólnych źródeł działalności artystycznej i naukowej. Zob. J. BRONOWSKI: *Źródła wiedzy i wyobraźni*. Przeł. S. AMSTERDAMSKI. Warszawa 1984.

⁸ G. DURAND: *Wyobrażenia symboliczna...*, s. 36.

⁹ Tamże, s. 52–59.

¹⁰ Dalej postępuję się pojęciem wyobraźni w znaczeniu obszaru językowo-wizualnego, do którego posiadamy bardzo ograniczony dostęp, i przeciwstawiam je zjawisku wyobrażenia, które świadome siebie Ja konstytuuje, odróżniając się od innych i świata. Por. P. DYBEL: *Okruchy psychoanalizy. Teoria Freuda między hermeneutyką i poststrukturalizmem*. Kraków 2009, s. 204.

Melanie Klein, przyjmując, że nieświadome fantazje są podstawową, pierwotną aktywnością umysłową i tkwią u źródeł wszelkiej kreatywności i myśli¹¹. Hanna Segal wielokrotnie przypominała, że fantazja nie sprowadza się tylko do funkcji obronnych, jej ważnym zadaniem pozostaje także obrona przed deprywacją. „Tworząc fantazje o spełnieniu życzenia, jednostka nie tylko unika frustracji i uznania nieprzyjemnej rzeczywistości zewnętrznej, ale również – co jest nawet ważniejsze – broni się przed rzeczywistością swojego głodu i złości, przed swoją wewnętrzną rzeczywistością”¹². Skłaniając się ku założeniu, że zasada rzeczywistości jest jedynie modyfikacją zasady przyjemności, w kolejnych pracach Segal wyciągnęła z fantazjowania podmiotu wnioski mające znaczenie także i dla niniejszych rozważań. Wychodząc od artykułu Susan Isaacs¹³, autorka *Psychozy i twórczości artystycznej* pojęła, iż „myślenie to modyfikacja nieświadomych fantazji, modyfikacja, która również powstaje w wyniku badania rzeczywistości. Bogactwo, głębia i trafność myślenia jednostki zależy od jakości i elastyczności nieświadomego świata fantazji i od zdolności jednostki do badania rzeczywistości”¹⁴. Zapośredniczona w rzeczy i marzeniu literatura, będąca przecież formą aktywności umysłu, modyfikuje pierwotne fantazje, zdawałoby się, jeszcze przewrotnie, czego dowody, niezależnie od siebie, złożyli Lipski i Pessoa. Śledząc relacje pomiędzy rzeczywistością a fantazją, Segal wydobyła jeszcze jeden wątek, który otrzyma właściwe znaczenie dopiero wówczas, gdy skonfrontuje się go

¹¹ H. SEGAL: *Fantazja*. W: TAŻ: *Marzenie senne, wyobraźnia i sztuka*. Przeł. P. DYBEL. Kraków 2003, s. 25–45. O różnicach w definiowaniu fantazji przez Freuda, Melanie Klein i Hannę Segal pisał Paweł Dybel. Zob. P. DYBEL: *Okruchy psychoanalizy...*, s. 177–253.

¹² H. SEGAL: *Fantazja*. W: TAŻ: *Wprowadzenie do teorii Melanie Klein*. Przeł. Ł. PENDERECKI. Gdańsk 2005, s. 32.

¹³ S. ISAACS: *The Nature and Function of Phantasy*. „International Journal of Psycho-Analysis” 1948, nr 29, s. 73–97, cyt. za: H. SEGAL: *Wprowadzenie do teorii Melanie Klein...*, s. 69–77.

¹⁴ H. SEGAL: *Fantazja i inne procesy psychiczne*. W: TAŻ: *Teoria Melanie Klein w praktyce klinicznej oraz Psychoza i twórczość artystyczna i inne eseje*. Przeł. D. GOLEC, G. RUTKOWSKA, A. CZOWNICKA. Gdańsk 2006, s. 76.

z literaturą – wątek uporczywych obrazów. Uczona nazwała je działaniami urojeniowymi, wyjaśniając ich persystentne powtarzanie faktem, iż sny i fantazje – z bardzo różnych przyczyn – odmawiają ich przepracowania. Ale także dlatego, że „takie działania nigdy nie prowadzi do osiągnięcia celu. Nie sposób pozbyć się impulsów i części self, projektując je w obiekt”¹⁵. Podstawowym impulsem stymulującym działanie fantazji jest oczywiście śmierć. Segal, wsłuchana w zalecenia Freuda, zaproponowała, akceptując jej intruzję w życie, uznać dobroczynność zjawiska integracji, które miałyby polegać na tym, że „popęd śmierci jest rozpoznawany i włączany do naszego życia psychicznego, bez dominowania i niszczenia go”¹⁶.

Wyobraźnia Lipskiego wzbrania się jednak przed rozpatrywaniem jej w kategoriach całości. Jak tylko może, ucieka ze swoimi fantazjami w stronę katabolicznych „pociech” śmierci, przeobrażając się w potężny obraz tanatomorficzny. Rację ma więc nie Gaston Bachelard, doprowadzający do spotkania wyobraźni i psychoanalizy, kulminującego w ustanowieniu poetyki marzenia (z której częściowo korzystam), lecz Michel Guiomar, twierdząc, iż „obsesją nieświadomości jest zawsze Śmierć”, z której zdaje sobie później sprawę – mniej lub bardziej świadomie – każdy artysta¹⁷.

¹⁵ H. SEGAL: *Fantazja i rzeczywistość*. W: TAŻ: *Psychoanaliza, literatura i wojna. Pisma z lat 1972–1995*. Przeł. D. GOLEC [i in.]. Gdańsk 2005, s. 65.

¹⁶ Tamże, s. 68.

¹⁷ M. GUIOMAR: *Zasady estetyki śmierci*. Przeł. T. SWOBODA. W: *Wymiary śmierci*. Wybór i słowo wstępne S. ROSIEK. Gdańsk 2002, s. 93. Wypada dodać, że estetyka śmierci to kolejna odmiana estetyki poczucia winy wobec kompletności dzieła literackiego, wyrażającej ogólne zwątpienie, czy to, co się zdarza, powinno się w ogóle wydarzyć, i zakładającej, że lepiej jest nie istnieć niż istnieć. W ten sposób George Steiner próbował wytłumaczyć fragmentaryczność wielkiej sztuki, szukającej porozumienia między dążeniami do totalności i zniknięcia (samozniszczenia) w poetyce fragmentu. W podobny sposób – uwzględniając w nim konflikt między witalnością a złośliwą pokusą niestnienia – można także czytać dzieło Lipskiego. Por. G. STEINER: *Gramatyki tworzenia. Na podstawie wygłoszonych w roku 1990 wykładów imienia Gifforda*. Przeł. J. ŁOZIŃSKI. Poznań 2004, s. 31–32.

Radykalny pomysł Guiomara, by dzieło sztuki sprowadzać do konfliktu wyobraźni z obsesją mortalną, w twórczości Lipskiego znalazł szczególne zastosowanie, które zamiast zawężać poszerza jego aktywność, uwzględniając nawet tak subtelne gry pojęciami, jakie widać we freudowskiej wizji *larvatus prodeo*. W dewizie Kartezjusza¹⁸ tkwi wprawdzie obietnica nałożenia jakiegokolwiek maski, a nie tylko freudowskiego fantazmatu, co do którego należałoby zgłosić zastrzeżenie, że być może nie zawsze powinien przesłaniać wyobraźnię – o ile oczywiście wiedzie do niej jakakolwiek droga pomijająca obrazowanie¹⁹. Ale jest to również obietnica niedojrzałej wyobraźni, znajdującej się w stadium larwy (łac. *larva* – straszdyło, larwa, maska), wyobraźni demonicznej i tanatomorficznej, która przygotowuje nas do zmiany skóry oraz zrzucenia poroży, do rozjaśnienia. W moim przekonaniu, wyobraźnia Lipskiego, rekonstruująca pierwotne obawy (śmierć) i późniejsze obsesje (Holokaust) oraz wytwarzająca w języku ich „larwy” i „maski”, zdołała częściowo powetować stratę, odnajdując zadowolenie w osobliwym językowym naddatku. Czym, jeśli nie uśmierceniem rzeczy, jest jednak ów naddatek? Poszukiwanie odpowiedzi u Maurice’a Blanchota zepchnie nas z powrotem w przepaść niekończącego się przeczenia: skoro bowiem „słowo daje mi byt, ale daje mi go wyzbytym z bytu”²⁰, marzenie nie odda rzeczywistości, będąc nią samą i nią nie będąc równocześnie.

Wyobraźnia – pisał Blanchot – niszczy działanie, ale nie dzięki władzy nad tym, co nierzeczywiste, lecz dlatego, iż oddaje nam we władanie całą rzeczywistość. Jednak cała rzeczywistość to złudzenie. Wyobraźnia nie jest tajemniczym obszarem znajdującym się poza światem; jest samym światem, światem będącym jednością, wszystkim. Oto dlaczego wyobraźnia nie należy do

¹⁸ Por. F. ALQUIÉ: *Kartezjusz*. Przeł. S. CICHOWICZ. Warszawa 1989, s. 172.

¹⁹ Por. M. JANION: *Projekt krytyki fantazmatycznej. Studia o egzystencjach ludzi i duchów*. Warszawa 1991, s. 5–29.

²⁰ M. BLANCHOT: *Literatura i prawo do śmierci*. W: TENŻE: *Wokół Kafki*. Przeł. K. KOCJAN. Warszawa 1996, s. 28.

świata: ona jest światem, uchwyconym i urzeczywistnionym jako całość przez globalną negację wszystkich poszczególnych rzeczywistości, które się w nim znajdują; przez wyłączenie ich z gry, ich nieobecność, przez urzeczywistnienie tej nieobecności, stanowiącej początek twórczości literackiej, która gdy zwraca się ku danej rzeczy i ku danemu bytowi, łądzi się, że je tworzy, ponieważ teraz widzi je i nazywa, zaczynając od wszystkiego, a zarazem od braku wszystkiego, to znaczy od niczego²¹.

Blanchot w całkowicie jasny, choć wychodzący od składni chiazmu i paradoksu sposób sformułował zasadniczą właściwość wyobraźni: jej nędzę wobec istnienia rzeczy oraz kuszenie pustką, unieważniając, jak się wydaje, toczący się tu spór. Ogłoszeniu fantazji banitką i postawieniu jej wobec nieodwołalności istnienia w świecie²² towarzyszyć musi jednak pomysł, by uznać jej prawo do przechowywania i rozszerzania doświadczenia. Pozwala nam to z powrotem docenić walor obrazu.

Wierny czytelnik Heideggera – Lipski (*Piotruś*) z powodzeniem mógłby zostać wciągnięty na długą listę myślicieli tanatycznych (według określenia Agaty Bielik-Robson), którą zaczyna nazwisko wspomnianego filozofa, a rozwijają Bataille, Blanchot, Lacan, Derrida i de Man²³, gdyby znalazło się na niej miejsce także dla twórców literatury. Z tanatologami łączy Lipskiego przekonanie, że „mężne trwanie w obliczu śmierci może przynieść jedynie klęskę wszelkiego projektu, który w świetle skończoności jawi się jako nieautentyczna próba ucieczki”²⁴. Dlatego dzieło autora *Arnolda* jest skrajnym przykładem katabolizmu i rozkładu, który przemawia jedynie językiem obrazów. W rozumieniu Blanchota nie ma różnicy między słowem i wyobraźnią. Natomiast, jak pisał Michał Sambor, „u Lipskiego niepodobna przeprowadzić roz-

²¹ Tamże, s. 23.

²² „Człowiek nie może wyrzec się rzeczywistości, gdyż poza rzeczywistością nie ma istnienia”. Cyt. za: S. SZYMUTKO: *Rzeczywistość jako wątpliwość w literaturze i literaturoznawstwie*. Katowice 1998, s. 16.

²³ A. BIELIK-ROBSON: „*Na pustyni*”. *Kryptoteologie późnej nowoczesności*. Kraków 2008, s. 38.

²⁴ Tamże.

działu między obserwacją a wyobraźnią. Obserwacja jego jest tak fantastyczna, jak fantastyczne stają się najpospolitsze rzeczy pod mikroskopem, a wyobraźnia sięga wyżyn kafkowskiego realizmu. Banał krytyczny o ścisłym przyleganiu stylu do wizji w wypadku Lipskiego nabiera dosłownego znaczenia: tu naprawdę nie ma ani jednego słowa zbędnego²⁵. Niniejsza praca podtrzymuje ów „banał”. Interesują mnie zasadniczo dwie kwestie: języka literatury Lipskiego i jej wyobraźni. Przyjmując, że jest ona obszarem nie tylko symbolicznym (Durand) lub archetypowym (Bachelard), lecz przede wszystkim językowym, staram się w pierwszych rozdziałach ustalić jej pochodzenie. We wczesnych opowiadaniach interesuje mnie strefa styku młodopolskiej poetyki z poetykami awangardowymi, która dała Lipskiemu gwarancję i sposobność wypracowania własnej reguły pisarskiej i absolutnie niepodrabialnego idiomu. Debiutancką powieść *Niespokojni* pokazuję z kolei jako strefę ryzyka, które podjęła wyobraźnia pisarza, chcąc pomścić rzeczywistość (Holokaust). W tym celu obrała sobie „królewską drogę” marzenia, które w kolejnych narracjach – jak to ukazuję – jedynie „zagęszczała”, powtarzała i „przekręcała”, odkrywając przed czytelnikiem *Piotrusia* obrazy zaiste niemożliwe do zrozumienia. Tym właśnie są trofea – mieniem zagarniętym nieprzyjacielowi, czyli rzeczywistości. W tytule daję sugestię, iż nie tylko nie dowierzam Blanchotowi, uważając, że rzeczywistość da się okraść i uczynić w ten sposób wyobraźnię posiadaczką rzeczy. Wyrażam także przekonanie, że odwieczny spór między rzeczą i jej wyobrażeniem literatura Lipskiego rozstrzygnęła na korzyść wyobraźni. Skoro rzeczywistość, jak pisał Blanchot, to złudzenie, cóż jest bardziej naszego niż wyobraźnia właśnie? Jej trofea to „heroiczne fantazje będące rodzajem zadośćuczynienia za niespełnione ambicje i niepowodzenia, jakich [podmiot – M.C.] doświadczył w swoim życiu”²⁶. To zwycięskie zdobycze.

²⁵ M. SAMBOR: *Uwagi o prozie beletrystycznej*. W: *Literatura polska na obczyźnie 1940–1960*. Red. T. TERLECKI. T. 1. Londyn 1964, s. 179–180.

²⁶ P. DYBEL: *Okruchy psychoanalizy...*, s. 229. Nic tedy dziwnego, że w pojmowaniu wyobraźni jako wewnętrznego życia obrazów Lipski, wchodząc w konflikt z rzeczywistością, zbliżył się także do odkrycia Bachelarda, według

W pracy oznaczam podane dzieła Leo Lipskiego następującymi skrótami:

Din – *Dzień i noc*,

N – *Niespokojni*,

P – *Powrót*,

Pio – *Piotruś*,

Pzz – *Paryż ze złota*,

Sb – *Sarni braciszek*,

W – *Waadi*.

którego wyobraźnia jest „zdolnością kształtowania obrazów, które wykraczają poza rzeczywistość”. Por. G. BACHELARD: *L'eau et les rêves*. Paris 1960, s. 23, cyt. za: M. DELAPERRIÈRE: *Polskie awangardy a poezja europejska. Studium wyobraźni poetyckiej*. Przeł. A. DZIADEK. Katowice 2004, s. 329.

Indeks osobowy

- Abramowicz Henryk 116, 228
Adorno Theodor W. 71, 109, 171, 172, 219
Alain-Fournier, właśc. Henri Alban Fournier 21, 39, 85–87, 91, 96, 217
Alcoforado (d'Alcoforado) Mariana 54
Alquié Ferdinand 12, 219
Amsterdamski Stefan 9, 221
Andrzejewski Jerzy 121
Appelbaum Anne 133, 219
Araszkiewicz Agata 152
Arendt Hannah 153
Aretino Pietro 54
Arystofanes 60
Axer Erwin 17
- B**
Babel Izaak 54
Bach Jan Sebastian 32, 195
Bachelard Gaston 9, 11, 14, 15, 98–100, 143, 149–151, 194, 220
Badinter Elisabeth 95, 97, 220
Bakke Monika 143, 146, 220
Balzac Honoré de 53
Baranowska Małgorzata 37, 41, 42, 46, 220
Barańczak Stanisław 167
Barrè M.L. SS 176
Barrès Maurice 84, 86
Barthes Roland 25, 31, 116, 149, 220
Bataille Georges 13, 21, 22, 27, 34, 39, 58–60, 72, 86, 90, 96, 108, 117, 130, 149, 212, 213, 217, 220, 225, 233, 236
Baudelaire Charles 78
Beard George Miller 111
Beauvoir Simone de 106, 107, 220
Beethoven Ludwig van 32
Berent Waław 209
Bereś Stanisław 65, 220
Berghahn V. 88
Berman Marshall 124, 220
Bielik-Robson Agata 13, 126, 178, 196, 200, 220
Bieńczyk Marek 25, 116, 220
Bilikiewicz Tadeusz 111, 224, 226
Blanchot Maurice 12–14, 124, 126, 127, 130, 131, 211–213, 220
Bloom Harold 177, 182
Błahy Jarosław 130, 193, 220, 222

- Błońska Teresa 142, 218
Błoński Jan 142, 218
Bobkowski Andrzej 37, 38, 121, 174, 175, 183, 212–214, 222
Bolecki Włodzimierz 42, 46, 220
Bonaparte Maria 98
Borkowska Grażyna 177
Borowski Andrzej 100, 140, 154, 228
Borowski Tadeusz 123, 154, 228
Braidotti Rosi 80, 221
Brandys Kazimierz 16, 17, 39, 221
Brantome Pierre de 54
Breton André 47, 108, 217
Breza Tadeusz 18, 51
Broch Hermann 82
Brodzka-Wald Alina 203
Bronowski Jacob 9, 221
Brown Raymond E. 176
Bruno Giordano 94
Buber Martin 53
Bucholc Marta 60, 221, 228
- Caillois Roger 86, 221
Callot Jacques 21
Canetti Elias 82
Čapek Karel 54
Carrington Leonora 108
Cavalcante Schuback Marcia sá 131, 221
Céline Louis-Ferdinand 54, 63–65, 68, 69, 76, 89, 96, 139, 152, 202, 217, 233, 236
Chciuk Andrzej 121
Chmielewska Katarzyna 203, 204
Chmielewski Adam 111, 227, 229
Chmielowiec Michał, zob. Sambor Michał
Chodorow Nancy 96
- Choiński Krzysztof 95, 220
Chombart de Lauwe Maria-José 21, 221
Chopin Fryderyk 32, 94
Choromański Michał 18, 51
Chrostowski Waldemar 176
Chudak Henryk 98, 143, 150, 194, 220, 227
Chwin Stefan 21, 82, 101, 162, 218, 219, 221–223, 228
Cichowicz Stanisław 12, 219
Cieśla-Korytowska Maria 142, 219, 228
Claudius Mathias 160, 163, 164, 166, 167, 171, 217
Connor Steven 146, 149, 219–221
Czaplejewicz Eugeniusz 133, 221
Czapliński Przemysław 123, 204, 221, 228
Czapska Maria 121, 123
Czapski Józef 121, 123, 175
Czownicka Anna 10, 109, 227
Czyżewski Aleksander 17
- Dali Salvadore 150
Dąbrowska Maria 18, 221
Dąbrowski Mieczysław 18, 51, 221
Delaperrière Maria 15, 41, 221
Deleuze Gilles 206
Delvoye Wim 152
Derra Aleksandra 80, 221
Derrida Hélène 95
Derrida Jacques 13
Dessuant Pierre 128, 221
Diabelli Anton 173
Dickinson Emily 60, 141, 226
Dolto Françoise 95
Domańska Ewa 204
Dostojewski Fiodor 54

- Douglas Mary 60, 71, 221, 228
Drewnowski Tadeusz 18, 221
Durand Gilbert 9, 14, 221
Duras Marguerite 146, 173, 221
Dybel Paweł 9, 10, 14, 178, 205, 210, 221, 227
Dygat Stanisław 39
Dziadek Adam 15, 41, 221
- Eckermann Johann Peter 55
Edelman Marek 129
Einstein Albert 35, 69
Eksteins Modris 91, 222
Elbinger Ida 117, 154
Elias Norbert 67, 222
Eliot Thomas Stearns 101, 217
Emin Tracy 60
- Falski Maciej 22, 51, 63, 139, 224
Faulkner William 53
Ficowski Jerzy 125, 219
Fink Georg 16, 48
Fitzmyer Joseph A. 176, 223
Flaubert Gustav 54, 196, 198–202, 218
Flier Yakov 135
Fornelski Piotr 28, 84, 226
Foucault Michel 192
France Anatol 54, 84, 177
Frenkel Stanisław 204
Freud Anna 112, 113
Freud Sigmund 9–11, 21–23, 25, 27, 31, 33, 53, 70, 82, 88, 110–114, 160, 186, 206, 210, 221, 222
- Gard Roger Martin du 54
Garliński Józef 16, 225
Gide André 86
Giedrowicz Piotr 213, 224
Giedroyc Jerzy 37, 38, 48, 133, 174, 175, 183, 208, 212, 213, 222
Gifford Adam 11, 58, 227
Gilewski Wojciech 28, 217
Gilmore David D. 96, 104, 105, 222
Glasworthy John 56
Gliksman Łucja z d. Pinczewska, pseud. Wanda Falk 94, 122, 229
Głowiński Michał 172, 203, 222, 227
Goethe Johann Wolfgang 66, 78, 79, 158, 171, 218
Gola Beata 91, 222
Golec Danuta 10, 11, 109, 227
Gombrowicz Witold 18, 38, 39, 42, 51, 121, 183, 214, 215, 218, 220, 228
Gomułka Władysław 214
Gosk Hanna 8, 16, 28, 39, 40, 42, 57, 122, 126, 143, 175, 204, 213, 217, 222
Gross Jan Tomasz 123
Gross Natan 193, 222
Grubiński Wacław 133
Grudzińska-Gross Irena 123
Grynberg Henryk 203, 206, 223
Grząbka Patryk 213, 224
Grzegorzewska Barbara 171, 228
Guiomar Michel 11, 12, 184, 185, 189, 191, 194, 223
Guzy Piotr 121
- Hademann Oskar 55, 64, 217, 220
Haris Frank 55
Haupt Zygmunt 121
Heidegger Martin 13, 199

- Heisenberg Werner 210
Hejmej Andrzej 167, 170, 172, 173, 223
Herling-Grudziński Gustaw 16, 121, 142
Hesse Hermann 54, 194, 196, 199–202, 218
Heydel Magda 101, 217
Heym Georg 47, 218
Hidegkuti Nándor 52, 218
Hłasko Marek 121
Hölderlin Friedrich 124
Horko Tadeusz 17
Houellebecq Michel 213
Hrabal Bohumil 52, 218
Hulewicz Witold 77, 218
Husserl Edmund 82
Huxley Aldous 54
- Irigaray Lucy 143
Isaacs Susan 10
Ivánka Helena 186, 222
Iwaniuk Waław 17, 121
Iwaszkiewicz Jarosław 32, 37, 42, 51, 77, 122, 126, 158, 169, 173, 210, 212, 218, 223, 224, 226, 227
Iwaszkiewiczowa Anna 86, 87
- Janion Maria 12, 21, 71, 82, 85, 88, 98, 162, 204, 218, 219, 221–223, 228
Japola Józef 201, 226
Jarosz Krzysztof 34, 217
Jarzębski Jerzy 4, 19, 42, 48, 216, 219, 223
Jastrun Tomasz 54, 223
Jaworski Stanisław 44, 226
Jay Martin 151, 223
- Jekels Ludwik 186, 222
Jeleńska Teresa 212, 223
Jeleński Konstanty A. 212, 223
Jętkiewicz Teresa 81, 218
Joffe Henryk 53, 54, 121, 124, 223
Joyce James 60, 82
- Kaczorowski Aleksander 52, 218
Kaden-Bandrowski Juliusz 16
Kadmon 150, 223
Kafka Franz 12, 56, 96, 126, 130, 131, 171, 214, 233, 236
Kania Ireneusz 28, 117, 130, 217, 220, 224
Karłowski Jan 111, 226
Kartezjusz 12, 59, 219
Karwowska Bożena 136, 140, 223
Kasprowicz Jan 48, 49, 225
Kądziała Piotr 121, 221
Kempnerówna S. 111, 222
Kielar Wiesław 152, 223
Kierkegaard Søren 158, 164, 165, 172, 180, 197, 224
Kiersnowski Ryszard 17
Kijowski Andrzej 88
Killingmo Bjørn 112, 224
Kitliński Tomek 115, 117, 224
Klein Melanie 10, 109, 112–114, 227
Kliszko Zenon 214
Kłoczowski Janusz 116, 228
Koch Hans-Gerd 214
Kocjan Krzysztof 12, 194, 196, 211, 220, 228
Komendant Tadeusz 28, 217
Kopacki Andrzej 47, 77, 173, 210, 218, 227
Kościelski Władysław 78, 218
Kott Jan 17

- Koziółek Ryszard 58, 224
Kozńiewski Kazimierz 16, 17, 224
Kragen Wanda 73, 88, 218, 219
Krall Hanna 129
Kramsztyk Józef 77, 202, 218
Krawczyńska Dorota 203, 206–208, 224, 225
Kristeva Julia 22, 51, 60, 63, 66, 68–70, 115, 117, 139, 224
Kroński Tadeusz 71
Krzemieniowa Krystyna 71, 109, 219
Kselmann J.S. SS 176
Kubale Anna 24, 26, 32, 224
Kubitsky Jacek 112, 224
Kuczok Wojciech 162, 218
Kuźma Erazm 47, 224
Kuźniak Marek 60, 141, 226
Kwaśniakowa Walentyna 81, 218
Kwiatkowski Jerzy 17, 19, 224
Kwiatkowski Tadeusz 39
- Lacan Jacques 13, 111, 115, 178, 209, 221, 224, 229
Laclos Pierre Choderlos de 54
Lacroix Paul 56
Leder Stanisław 111, 112, 224
Leiris Michel 85, 86, 89, 90, 142, 212, 213, 218, 233, 236
Leociak Jacek 163, 203, 225
Lerski Jerzy 17
Leśniewska Maria 107, 220
Librowiczowa Ewa 74, 218
Lipschütz Stanisław, właśc. Lipszyc Szlomo 143
Lipski Jan Józef 48
Lipski Leo, właśc. Lipschütz 7, 8, 10–15, 17, 22, 23, 26, 27, 31–34, 39, 42, 43, 48, 50–53, 57
Lipszyc Michał 7
- Liszt Franciszek 32
Llosa Mario Vargas 160, 218
Lohn Władysław ks. SJ 192, 218
Löw Ryszard 122
Lupa Krystian 20, 219
- Łobodowski Józef 121
Łoziński Jerzy 11, 58, 227
Łukasiewicz Małgorzata 199, 218
- Maar Dora 108
Mackiewicz Józef 121
Mackiewicz Stanisław 121
Majewski Tomasz 204, 224, 226
Makaruk Katarzyna 204, 227
Malewska Hanna 18
Malraux André 54
Man Paul de 13, 208
Mandal Eugenia 116, 225
Mann Tomasz 40, 53, 54, 66, 74–77, 86, 91, 92, 138, 163, 202, 218, 233, 236
Marczewska Dorota 125, 218
Margański Janusz 96, 209, 222, 229
Marinetti Filippo Tommaso 45
Markiewicz Władysław 60
Markowski Michał Paweł 25, 116, 220
Marks Karol 124
Matuszek Gabriela 99, 226
Matuszewski Krzysztof 86, 225
Matuszewski Ryszard 17
Mendelssohn-Bartholdy Feliks 138
Menninghaus Winfried 28, 57, 70, 72, 97, 197, 214, 225
Merleau-Ponty Maurice 143
Metallmann Joachim 39, 40
Miciński Tadeusz 41, 99, 226

- Mickiewicz Adam 100, 156
Mielhorski Robert 39, 54, 121, 122, 164, 225
Millais John Everett 101
Miłosz Czesław 71, 101, 121, 217, 229
Misiuna Dariusz 150, 223
Mizielińska Joanna 97, 225, 227
Molisak Alina 204, 227
Montherlant Henry de 21, 23, 54, 66, 76, 85, 86, 89–91, 96, 107, 110, 218
Mrożek Sławomir 121
Müller Michael 214
Murakami Haruki 125, 218
Murphy Roland E. 176, 223
Musil Robert 80–82, 85, 86, 88, 89, 91, 92, 96, 116, 142, 218
Musset Alfred de 54, 78
Mycielska Gabriela 107, 220
- N**
Nałkowska Zofia 53, 154
Nawarecki Aleksander 171, 216, 225
Neferetiti 60, 141, 226
Neuger Leonard 131, 221
Neugroschel Joachim 149, 220
Nietzsche Friedrich 53, 174, 199, 201, 202, 225
Novalis, właśc. Georg Philipp Friedrich Freiherr von Hardenberg 78
Nowakowski Tadeusz 17, 121
Nowicki Maciej 122
Nycz Ryszard 172, 222, 226
- O**
Obertyńska Beata 133
Obuchowski Kazimierz 111, 222
Ochab Maryna 21, 221
Ofili Chris 60
Ojrzyńska Małgorzata 113, 222
Ong Walter J. 64, 201, 226
Opacka Anna 64, 226
Oppenheim Meret 108
Orska Joanna 51, 226
Osterer Tonia 94
Ostrowska Bronisława 162, 219
- P**
Paganini Niccolò 32
Paglia Camille 60, 66, 79, 89, 99, 105, 141, 226
Panas Władysław 203, 226
Pankowski Marian 121, 123, 139, 142, 147, 148, 183, 226
Parnicki Teodor 18, 121
Pasley Malcolm 214
Pawluśkiewicz Joanna 68, 219
Paz Octavio 28, 84, 91, 116, 226
Peiper Tadeusz 44, 46, 51, 210, 226
Penderecki Łukasz 10, 113, 227
Pessoa Fernando 7, 8, 10, 219
Picasso Pablo 41
Pieńkowski Wojciech 81, 218
Pietrkiewicz Jerzy 121
Pinczewska-Gliksman Łucja, zob. Gliksman Łucja
Piotrowski Grzegorz 39, 164, 225
Platon 58, 131, 132
Pluta Magdalena 146, 221
Podraza-Kwiatkowska Maria 27, 226
Poe Edgar Allan 98, 99
Pope Alexander 60
Popiel Magdalena 99, 226
Popowski Wacław Jan 206, 227
Porter Roy 111, 226
Prassinos Gisèle 108, 185, 228
Praz Mario 30, 78, 80, 86, 155, 226

- Preus Robert 39, 164, 225
Prokopiuk Jerzy 160, 222
Proust Marcel 53, 54, 82–84, 86,
91, 92, 109, 116, 219, 233, 236
Przyboś Julian 51
Przybylski Ryszard 31, 32, 42, 77,
138, 169, 226
Przybysławski Artur 208, 225
Puchalska Iwona 142, 228
Purc-Stepniak Beata 144, 227
- Queneau Raymond 108
- Rabelais François 56, 60, 66
Rabińska Krystyna 91, 222
Rachmaninow Siergiej 138
Radetzky Joseph 73, 75, 219
Rank Otto 58
Reszke Ryszard 25, 70, 179, 222
Rich Adrienne 97
Rilke Rainer Maria 19, 21, 27, 33,
54, 77
Rimbaud Arthur 42, 162
Ritz German 77, 227
Rogalski Dariusz 70, 222
Romaniuk Radosław 212, 223
Romanowiczowa Zofia 140
Rorty Richard 206, 227
Rosiek Stanisław 11, 184, 223
Rosińska Zofia 147, 227
Roth Joseph 73, 74, 91, 92, 219
Rowiński Czesław 9, 221
Różewicz Tadeusz 17
Rubinstein Antoni 32
Rubinstein Artur 77, 227
Rudnicki Adolf 18
Rutkowska Grażyna 10, 109, 227
Rybicka Zofia 81, 218
- Rycerz Danuta 160, 218
Rytard Tadeusz 43
- Saint-Simon Henri de 55, 90
Sambor Michał 13, 14, 122, 123,
139, 141, 161, 170, 227
Sariusz-Skapska Irena 133, 227
Sartre Jean Paul 28
Schönberg Arnold 32
Schubert Franz 32, 157, 159, 161,
163–170, 172
Schulz Bruno 18, 37–39, 41, 42,
46, 48, 51, 125, 171, 219, 220,
223
Schumann Robert 32, 34
Segal Hanna 10, 11, 109, 112–114,
205, 210, 227
Sęk Bożena 22, 217
Shallcross Bożena 151, 154, 227
Shelley Percy Bysshe 78
Sicińska Edyta 81, 218
Sikorska Liliana 178, 221
Silva Umberto 212
Siwec Magdalena 142, 228
Skarga Barbara 133
Sławiński Janusz 38, 46, 227
Słowacki Juliusz 26, 32, 33, 219
Sokrates 58
Sołżenicyn Aleksander 123
Soupault Philippe 47, 217
Sowinski Grzegorz 28, 57, 197, 214,
225
Stadnicka-Dmitrew Zuzanna 128,
221
Staff Leopold 27, 218
Staliński Tomasz 121
Stanek Barbara 146, 220, 221
Staśkiewicz Mariola H. 39, 164, 225

- Stawar Andrzej 121
Steiner George 11, 58, 227
Stempowski Jerzy 121
Straszewicz Czesław 121
Strawiński Igor 171, 195
Stróżewski Władysław 190, 227
Strzyżewski Włodzimierz 111, 224, 226
Styś Stanisław ks. SJ 192, 218
Swinarski Konrad 121
Swoboda Tomasz 11, 86, 184, 221, 226
Szafar Tadeusz 77, 227
Szczeklik Andrzej 158, 227
Szewczuk Włodzimierz 186, 222
Szigeti László 52, 218
Szmaglewska Seweryna 136, 140
Szostkiewicz Adam 153, 219
Szuman Stefan 125
Szuster Marcin 124, 178, 220
Szymutko Stefan 13, 228
- Świdorski Bronisław 180, 224
- Taborska Agnieszka 66, 185, 219, 228
Tatarkiewicz Anna 98, 143, 150, 194, 220
Terlecki Tymon 14, 225, 227
Thomas Louis-Vincent 196, 228
Thoreau Henry David 125
Todorov Tzvetan 116, 117, 119, 228
Tokarska-Bakir Joanna 60, 228
Tomkowski Jan 18, 163, 228
Torberg Friedrich 16, 48, 50
Tournier Michel 171, 228
Trznadel Jacek 23, 90, 218
Tuwim Julian 50
- Twardowski Jan 17
Tzara Tristan 41
- Underwood J.A. 149, 220
Urbański Jakub 133, 219
- Velázquez Diego 211
Verlaine Paul 55
Villon François 54
Voisine-Jechova Hana 142, 228
Vries de Mzn. Rabin Simon Philip 100, 140, 228
- Wagner Ryszard 172, 213
Wat Aleksander, właśc. Aleksander Chwat 212
Wayda Fryderyka 172
Wążyk Adam 21, 35–37, 39, 46, 49–51, 228
Werner Andrzej 123, 228
Węgrzyniakowa Anna 167, 228
Wieniawski Henryk 32
Wierzyński Kazimierz 121
Wirpsza Witold 17
Witkiewicz Stanisław Ignacy, pseud. Witkacy 38, 42, 54, 220
Wittlin Józef 121, 122, 126
Wojciszke Bogdan 118, 228
Woolf Virginia 142
Wujek Jakub 192, 218
Wyka Kazimierz 39, 228
- Zabłudowski Tadeusz 67, 222
Zaleski Marek 111, 216, 228, 229
Zaniewicki Witold 111, 222
Zapędowska Maria 60, 141, 226
Zawadzki Andrzej 140, 229

-
- Zeidler-Janiszewska Anna 204, 224, 226
- Zelenay Tadeusz 17
- Zielińska Barbara 176, 177, 180, 181, 189, 192, 200, 229
- Zielińska-Elliott Anna 125
- Zieliński Jan 38, 175, 213, 222, 227
- Žižek Slavoj 111, 115, 209, 229
- Żaboklicki Kazimierz 30, 78, 155, 226
- Żeleński (Boy) Tadeusz 84, 219
- Żemła Katarzyna 133, 229
- Żółkiewski Stefan 17, 18, 229
- Żukowski Tomasz 204, 227
- Żurek Sławomir Jacek 94, 229
- Żywulska Krystyna 140

Marta Cuber

Triumphs of imagination On poetry by Leo Lipski

Summary

Triumphs of imagination. On poetry by Leo Lipski is a monograph totally devoted to the literary output of one of the most outstanding 20th century Polish writers. The author includes here the elements of his biography too, basically, though, she emphasizes the interpretative layer of the work. The book analyses Lipski's juvenilia (chapters: *Strefa ciągłości i zerwania...* and *Sprawy splątane i zamienne*), his first post-war novel *Niespokojni* (chapter "Coś" *marzenia...*) a labour-camp triptych *Dzień i noc* (chapters: *Szklana kula...*, *Muchy...*, *Wesz...*), a mini-novel *Piotruś* (chapter "Nic" *rzeczywistości*) and two small-scale narrations: *Paryż ze złota* and a story *Sarni braciszek*.

Triumphs of imagination... were ordered chronologically and thematically at the same time. The first part concerns avant-garde motives in Lipski's juvenilia: the language of cubism, surrealism and expressionism, as well as older discourses and more deeply rooted in a tradition of Romanticism and Modernism. The subsequent part, that is the analysis of *Niespokojni*, reveals obtrusive images and compulsive threads in a work of a Polish-Jewish author: the magic of excrement, madness of imagination, the habit of reading and an ordeal of writing. Thanks to a comparative reading and contrasting Lipski with such writers as e.g. Tomasz Mann, Louis-Ferdinand Céline, Franz Kafka, Michael Leiris, Georges Bataille, Marcel Proust, his writings ceased to be parochial, local and polycentric, regained a proper place, becoming a part of the West-European literary heritage.

Further on, looking at three camp stories highly evaluated by "Kultura" (rewarded by "Kultura" for 1955) the author reconstructs their anthropology, shows the subject being lost in a language, analyses language musicality and relations with a Romantic musical literature, as well as mechanisms and rhetorical techniques used by Lipski. Owing to that, the book on the prose imagination answers the question on how and what it was formed of that it works so efficiently, and why imagination became for Lipski first of all a mythogra-

phic-linguistic phenomenon. In *Piotruś* the tools of psychoanalysis were used one more time, thanks to which it was possible to present this novel as a continuum of *Niespokojni* and capture the fallibility of memory and fraud of imagination which displayed the remembered images in a changed and destroyed fashion. In Lipski's late narration the author finds the greatest amount of humanism: pricks of conscience of a child rescued from the Holocaust, memories from the pre-war period, but also a surprising language nakedness and overpresence of parabasis.

Imagination is a linguistic space and language is a part of imagination. The book in question has remained most faithful to the very two assumptions.

Marta Cuber

Die Vorstellungskrafttrophäen Die Prosawerke von Leo Lipski

Zusammenfassung

Die vorliegende Monografie ist im großen und ganzen den Werken eines der hervorragendsten polnischen Schriftsteller des 20. Jhs, Leo Lipski, gewidmet. Die Verfasserin berücksichtigt zwar auch dessen biografische Daten, doch sie hebt vor allem die Interpretationsebene seiner Werke hervor. Literarisch zergliedert werden Lipskis Jugendwerke (die Kapitel: *Kontinuitäts- und Abbruchzone...* und *Verwirrte Sachen und Ersatzsachen...*), sein erster Nachkriegsroman *Die Ruhelosen* (Kapitel „*Etwas*“ von dem Traum...), das Lagertriptychon *Tag und Nacht* (die Kapitel: *Glaskugel...*, *Die Fliegen...*, *Die Kopflaus...*), der Kleinroman *Peterlein* (Kapitel „*Nichts*“ von der Wirklichkeit...) und zwei kurze Erzählungen: das Pariser Tagebuch *Paris aus Gold* und die Erzählung *Rehruder*.

Die Monografie ist chronologisch und thematisch aufgebaut. Der erste Teil betrifft avantgardistische Motive in Lipskis Jugendwerken: kubistische, surrealistische und expressionistische Sprache, aber auch ältere und tief in der romantischen und modernistischen Tradition eingewurzelte Diskurse. Im nächsten Teil – der literarischen Analyse des Romans *Die Ruhelosen* – werden lästige Bilder und kompulsive Motive in dem Werk des polnisch-jüdischen Autors enthüllt: die Magie von Exkrementen, die Verrücktheit von der Vorstellungskraft, die Lektüresucht und die Qual des literarischen Schaffens. Dank der komparatistischen Lektüre und der Gegenüberstellung des Schriftstellers Lipski solchen Autoren, wie: Thomas Mann, Louis-Ferdinand Céline, Franz Kafka, Michel

Leiris, Georges Bataille, Marcel Proust sind Lipskis Werke keine provinziellen, lokalen und nur auf polnische Sachen konzentrierten Werke mehr; sie wurden zum Bestandteil des westeuropäischen Literaturnachlasses.

Im weiteren Teil der Monografie ergründet die Verfasserin drei, durch die literarische Zeitschrift „Kultur“ hochgeschätzte (der Preis von der „Kultur“ fürs Jahr 1955) Lagererzählungen des Schriftstellers, indem sie deren Anthropologie wiederherstellt, die Verlorenheit eines Subjektes in der Sprache zeigt, den Wohlklang der Sprache und deren Beziehungen zu romantischer Musikkultur, als auch die von Lipski angewandten rhetorischen Mechanismen u. Methoden untersucht. In ihrer Monografie versucht die Verfasserin die Frage zu beantworten, warum die Prosa von Leo Lipski so wirksam ist, und aus welchen Gründen die Vorstellungskraft für Lipski zu einem mythografisch-sprachlichen Phänomen wurde. Bei der Lektüre des Werkes *Peterlein* bediente man sich wieder der Psychoanalyse, was den Roman als eine Fortführung des Romans *Die Ruhelosen* darzustellen und die ganze Täuschung des Gedächtnisses und der die behaltene Bilder in veränderter, vernichteter Form projizierenden Vorstellungskraft zu fassen ließ. In Lipskis spätesten Erzählungen findet die Verfasserin die meisten humanistischen Elemente: die Gewissensbisse eines vor Holocaust bewahrten Kindes, die Erinnerungen von vor dem Krieg, aber auch eine auffällige Kahlheit der Sprache und eine Übergegenwart der Parabase.

Die Vorstellungskraft ist ein sprachlicher Raum und die Sprache ist ein Teil der Vorstellungskraft – den Grundsätzen bleibt die vorliegende Monografie über die Prosawerke von Leo Lipski treu.

Redaktor
Agnieszka Plutecka

Projektant okładki
Wojciech Łuka

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Barbara Jagoda

Copyright © 2011 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1991-9
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-2344-2
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 15,25. Ark. wyd. 14,5. Papier offset.
kl. III, 9 g Cena 18 zł (+ VAT)

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego

Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włodawek

Marta Cuber – pracuje w Zakładzie Literatury Współczesnej Uniwersytetu Śląskiego. Zajmuje się rodzimą prozą XX i XXI wieku, szczególnie twórczością polskich Żydów.

Cena 18 zł (+ VAT)

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-2344-2